

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ  
ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО**

**БОЙКО АННА МИКОЛАЇВНА**



УДК 784:792.73](510)(043.3)

**ЕСТРАДНО-ВОКАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО КИТАЮ  
В КОНТЕКСТІ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ  
ТА ЖАНРОВО-СТИЛЬОВИХ ПРОЦЕСІВ**

Спеціальність 17.00.03 – Музичне мистецтво

**АВТОРЕФЕРАТ**

дисертації на здобуття наукового ступеня  
кандидата мистецтвознавства

Харків – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківській державній академії культури Міністерства культури України.

**Науковий керівник:**

доктор мистецтвознавства, професор  
**Польська Ірина Іллівна**  
Харківська державна академія культури,  
професор кафедри теорії та історії музики

**Офіційні опоненти:**

доктор мистецтвознавства, професор  
**Терещенко Алла Костянтинівна**  
Київський національний університет  
театру, кіно і телебачення  
імені І. К. Карпенка-Карого,  
професор кафедри музичного виховання,  
член-кореспондент  
Національної академії мистецтв України

кандидат мистецтвознавства,  
**Лі Цін**  
Національна музична академія України  
імені П. І. Чайковського,  
викладач кафедри оперного співу

Захист відбудеться «22» червня 2019 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.871.01 Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського за адресою: 61003, м. Харків, майдан Конституції, 11/13, ауд. 58.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського за адресою: 61003, м. Харків, майдан Конституції 11/13.

Автореферат розісланий «21» травня 2019 року

Вчений секретар  
спеціалізованої вченої ради,  
кандидат мистецтвознавства, доцент



**Чернявська М.С.**

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Обґрунтування вибору теми дослідження.** Однією із провідних тенденцій сучасної мистецтвознавчої думки є зростання наукового інтересу до вивчення східних цивілізацій. На межі ХХ – ХХІ ст. у музикології спостерігається особлива увага до проблематики, пов'язаної з дослідженням музичного мистецтва Китаю. У наукових працях українських й іноземних дослідників вже вельми відчутним є резонанс таких традиційно усталених напрямів китайської музики, як фольклорний та академічний. В українському музикознавстві існує значна кількість праць, в яких висвітлюються становлення і розвиток традиційної музичної культури Піднебесної та сучасного китайського мистецтва академічного напрямку, а також специфіка їх різновидів.

Китайська естрадно-вокальна музика, будучи досить «юною», за відносно короткий час встигла завоювати велику популярність як у Китаї, так і в багатьох інших країнах світу. Процес становлення китайської вокальної естради як самостійного явища відбувався під суттєвим впливом досягнень музичного мистецтва Європи, Азії та Америки. Творча взаємодія національних та інонаціональних художніх традицій сприяла формуванню в естрадно-вокальному мистецтві Китаю власних семантичних, жанрово-стильових та виконавських особливостей. На сьогодні китайська вокальна естрада є яскравим неповторним явищем сучасного музичного мистецтва, досягнення якого визнані на світовому рівні.

Наукова проблематика, пов'язана з становленням і розвитком китайської естради, а також розкриттям її творчих надбань, отримала досить широке висвітлення у працях сучасних китайських дослідників (Лі Ган, Мо Жи Гень, Сунь Цзі Нань, Сунь Жуй, Ю Цзін Бо та ін.). Однак, попри самобутність естрадно-вокального мистецтва Китаю як явища та його суттєві художні здобутки, проблемна сфера, пов'язана з висвітленням його специфіки та еволюції, досі залишається недослідженою в українському музикознавстві.

Отже, актуальність обраної теми дисертаційного дослідження обумовлена високими досягненнями китайського естрадно-вокального мистецтва, його значною популярністю в сучасному світовому культурному просторі та фактичною невивченістю цього явища в українській музичній науці.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Дисертація виконана на кафедрі теорії та історії музики Харківської державної академії культури згідно з базовою науковою темою кафедри «Музика і музикознавство в контексті світового культурного часопростору» та відповідає комплексній темі науково-дослідної роботи ХДАК «Вітчизняна та світова культура: історико-теоретичні аспекти» (Державний реєстраційний номер 0109000511). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради ХДАК (протокол № 7 від 25 грудня 2015 р.), перезатверджено в новій редакції на засіданні вченої ради Харківської державної академії культури (протокол № 3 від 27 жовтня 2017 р.).

**Мета дослідження** – визначити специфіку становлення і розвитку китайського естрадно-вокального мистецтва в контексті історико-культурних та жанрово-стильових процесів ХХ – поч. ХХІ ст.

Поставлена мета потребує вирішення відповідних **завдань**:

- обґрунтувати специфіку естрадно-вокального мистецтва Китаю як явища;
- простежити еволюцію естрадно-вокального мистецтва Китаю в історичному та жанровому дискурсах, здійснити періодизацію цього процесу та охарактеризувати його основні етапи;
- виявити фонетичні, національно-ментальні та виконавські особливості китайського вокального мовлення;
- висвітлити характер інонаціональних музичних впливів на формування та розвиток китайської вокальної естради;
- визначити основні стилі та жанри китайського естрадно-вокального мистецтва;
- охарактеризувати творчу діяльність відомих діячів китайської вокальної естради – композиторів і виконавців.

**Об’єктом дослідження** є музична культура Китаю ХХ – початку ХХІ ст.

**Предмет дослідження** – естрадно-вокальне мистецтво Китаю в контексті історико-культурних та жанрово-стильових процесів.

**Матеріалом дослідження** є естрадно-вокальні твори китайських композиторів Лі Цзінь Хуея, Шень Сінь Гуна, Лі Шу Туна, Цзен Чжи Міня, Сінь Ханя, Чжао Цзи Піна, Цзуй Цзяня, Ван Лобіня, Чжоу Цзелуня, а також аудіо- та відеозаписи виступів відомих китайських співаків Лі Гуї, Дао Лана, Хань Лея, Са Діндін, Лі Мін Хуей, Гун Цю Ся, Бай Хун та Чжоу Сюань, Лі Сян Лань, Яо Мін, Яо Лі, Терези Тенг, Цзуй Цзяня, Фей Сяна, Ескера Мемета, дуету «Легенда Феніксу» та ін.

**Методи дослідження.** Наукові положення дисертації аргументовані на рівні методології сучасного історичного і теоретичного мистецтвознавства. Методологія дослідження базується на використанні сукупності фундаментальних загальнонаукових та спеціальних музикознавчих методів та підходів. Серед них:

- *історичний підхід*, що дозволив висвітлити шляхи становлення та розвитку китайського естрадно-вокального мистецтва у ХХ – поч. ХХІ ст., запропонувати його періодизацію, а також простежити динаміку жанрових і стильових процесів;
- *культурологічний підхід*, що сприяв виявленню характерних особливостей розвитку китайської вокальної музики естрадного напрямку в контексті певних історико-культурних процесів;
- *системний підхід*, що уможливив цілісний розгляд естрадно-вокального мистецтва Китаю як системного явища;
- *компаративний метод*, що дозволив виявити провідні особливості китайського вокального мовлення у порівнянні з європейською вокальною традицією;
- *метод жанрово-стильового аналізу*, що сприяв розгляду специфіки провідних стилів та жанрів китайського естрадно-вокального мистецтва;
- *методи виконавського аналізу*, що дозволили висвітлити особливості виконавського трактування естрадно-вокальних творів.

**Теоретичною базою** дослідження є наукові праці в галузі:

- *історії та теорії естрадно-вокального мистецтва* (А. Бондаренко, Н. Дрожжина, Дж. Клоет (J. Kloet), С. Манько, Дж. Матусітц (J. Matusitz), М. Мозговий, Е. Рібакова, Т. Рябуха, Т. Самая, Т. Сідлецька, А. Стін (A. Steen), Г. Шехтман, І. Яркіна);
- *специфіки музики «третього пласту» та масового мистецтва* (А. Бочаров, О. Воропаєва, Я. Глушаков, В. Конен, Лі Цин, В. Лях та Д. Сигіда, Є. Матутіте, М. Муратов, І. Нестьєв, І. Сибіряков, А. Сохор);
- *історії китайського естрадно-вокального мистецтва* (Гуань Лі та Чжан Хуей, Лі Ган, Лян Мао Чунь, Мао Хун Лян, Мо Жи Ген, Пен І Мін і Пен Ін Лай, Су Лі, Сунь Жуй, Сяо Тун і Чень Чжен Бо, Хуан Сяньюй, Чжао Пей Вень, Ю Цзін Бо);
- *європейського вокального виконавства* (В. Антонюк, Д. Аспелунд, Н. Гребенюк, Л. Дмитрієв, О. Єрошенко, Ю. Карчова, Лі Цін, Т. Мадишева, В. Морозов, А. Помпєєва, О. Стахевич, А. Терещенко);
- *китайського вокального виконавства* (Вань Сін, Сайяла Ебасофу і Ма Цао Юань, Ду Хай Янь, У Чунь Мін та У Ін Фей, У Я Лін, Ці Мінвей, Чень Дун, Чжоу Чжівей);
- *теорії стилю* (М. Лобанова, В. Медушевський, М. Михайлов, Є. Назайкінський, С. Скребков, А. Сохор);
- *теорії жанру* (М. Арановський, А. Сохор, М. Старчеус, В. Цуккерман, Л. Шаповалова);
- *специфіки стилів китайського естрадно-вокального мистецтва* (Ден Янь Янь, Дун Сяо Мін, Лі Ган, Мао Хун Лян, Сін Шо, Сунь Жуй, Тянь Сін Цзян, Чжен Кай, Ю Цзін Бо);
- *специфіки провідних жанрів китайського естрадно-вокального мистецтва* (Ван Си Ци, Го Юнь Нань, Лі Ган, Лі Сін Юй і Хе Цзянь Ін, Лу Тін Тін, Пін Ло Фу, Се Дань, Н. Симоненко, Сунь Цзі Нань, Цай Мен, Чень Ін, Ю Цзін Бо, Ян Хань Лунь);
- *синології та історії Китаю* (М. Конрад, Н. Корольова, Люй Си Мян, Люй Хай Ся, В. Малявін, О. Непомнін, Фань Вень Лань);
- *китайської філософії* (В. Буров, В. Кривцов, А. Крушинський, Тань Аошуан);
- *китайської лінгвістики та фонетики* (А. Благая, Ван Лі Лін, Вей Дань Цзяо, Т. Задоев, Хуан Шуїн, А. Карапетянц і Тань Аошуан, М. Карлова, Лю Цзи Бін, Лю Чжен Жань, А. Разіна, М. Рубець, М. Спешнев, Чжан Хун Цин, Чжао Лі Пін, В. Чорнобай та О. Лосєв);
- *китайської музичної культури* (П. Анісімова, В. Валіцький, Вей Дзюнь, Є. Виноградова та О. Желуховцев, Го Найань, Ло Чжихуей, Лю Ге, Лю Лян, Дж. Михайлов і О. Васильченко, Сунь Лу, Цзо Чженьгуань, Цинь Тянь, Чень Ін, Чжан Лічжень, Чжан Лу, Г. Шнеєрсон, Ян Бохуа);
- *китайської традиційної опери* (Ван Пейі, Лян Юнь, Хоу Цзянь);

- *китайського камерно-вокального мистецтва* (Ден Кайюань, Лю І, Ма Цзяцзя, У Хунюань, Хань Ін, Цао Шулі);
- *творчої діяльності китайських композиторів в сфері естрадної музики* (Ван Вень Ін, Ван Юн Хуей, Дай Цзя Фан, Мао Си Цю, Мао Хань, Пен Фан, Сунь Цзі Нань, Сюе Жуй Чжи, Сюй Цяо Лян, Фен Чунь Лін, Чжан Янь);
- *творчої діяльності китайських естрадних співаків* (Ван Го Чунь, Вей Сяо Сяо, Жун Чжи Цян, Лі Шу Цюн, Ню І Жун, Сюн Хуа Чао, Чжан Хун Мей, Шень Вей Цюн, Юй Жуй та Сі Чжи);
- *міжнаціональних музичних взаємодій та культурного діалогу* (О. Алкон, Бай Є, П. Буцик, А. Каяк, Лі Мей, Лю Бінцян, Х. М. Мухаммад, Сун Жуйлун, О. Фішман, Хуан Сяньюй).

**Наукова новизна отриманих результатів** дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- обґрунтовано феноменологічну специфіку китайського естрадно-вокального мистецтва;
- простежено еволюцію естрадно-вокального мистецтва Китаю в історичному й жанровому дискурсах, запропоновано авторську періодизацію цього процесу та охарактеризовано його основні етапи;
- виявлено фонетичні, національно-ментальні та виконавські особливості китайського вокального мовлення;
- висвітлено характер інонаціональних музичних впливів на формування та розвиток китайської вокальної естради;
- визначено специфіку основних стилів та жанрів китайського естрадно-вокального мистецтва;
- розкрито характер віддзеркалення жанрово-стильових процесів у розвитку світової вокальної естради ХХ – початку ХХІ ст. у творчості китайських митців;
- охарактеризовано творчу діяльність відомих діячів китайської вокальної естради – композиторів (Лі Цзінь Хуея, Шень Сінь Гуна, Лі Шу Туна, Цзен Чжи Міня, Сінь Ханя, Чжао Цзи Піна, Цзуй Цзяня, Ван Лобіня, Чжоу Цзелуня) та виконавців (Лі Гуї, Дао Лана, Хань Лея, Са Діндін, Лі Мін Хуей, Гун Цю Ся, Бай Хун та Чжоу Сюань, Лі Сян Лань, Яо Мінь, Яо Лі, Терези Тенг, Цзуй Цзяня, Фей Сяна, Ескера Мемета, дуету «Легенда Феніксу» та ін.).

**Практичне значення одержаних результатів** полягає у можливості використання основних положень та висновків дисертації у подальших музикознавчих дослідженнях, а також у виконавській та педагогічній практиці, зокрема, у таких лекційних курсах спеціалізованих вишів, як: «Історія світової музичної культури», «Музична естетика», «Історія та теорія виконавського мистецтва», «Історія та теорія вокального виконавства» тощо.

**Апробація результатів дисертації.** Основні положення роботи обговорювались на 13 міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях: «Молоді музикознавці» (Київ, 2016), «Інноваційні технології в культурній галузі» (Київ, 2016), «Наука, освіта, суспільство очима молодих» (Рівне, 2016), «Культура та

інформаційне суспільство XXI століття» (Харків, 2016; 2017; 2018), «Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців» (Харків, 2017; 2018), «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (Харків, 2016; 2017), «Герменевтика в науках про дух» (Харків, 2018), «XXVII Міжнародні наукові читання пам'яті Л. С. Мухаринської» (Мінськ, 2018), «Технології та їх вплив на сучасну культуру і мистецтво України» (Одеса, 2018).

**Публікації.** За темою дисертації здійснено 17 публікацій: 6 наукових статей, з них 5 – у фахових наукових виданнях, затверджених МОН України та внесених до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття – у закордонному науковому періодичному виданні «Еталон мистецтва» (Китай), а також 11 тез доповідей у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій.

**Структура роботи.** Дисертація складається зі Вступу, трьох Розділів, Висновків, Списку використаних джерел (246 позиції, з них 96 – іноземними мовами) та Додатку. Загальний обсяг дисертації становить 250 сторінок, з них – основного тексту – 199 сторінок.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** міститься обґрунтування теми дисертації, визначення об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження. Визначено теоретичну базу та методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів; надано відомості стосовно апробації, публікацій і структури роботи.

**Розділ 1 «Теоретико-концептуальні засади дослідження»**, який містить 3 підрозділи, присвячений визначенню загальних теоретичних положень дисертації.

У **підрозділі 1.1. «Естрадно-вокальне мистецтво Китаю як предмет мистецтвознавчого аналізу»** висвітлено специфіку китайського естрадно-вокального мистецтва та питання періодизації його розвитку в контексті загальної проблематики естради як явища сучасної музичної культури.

У **пункті 1.1.1. «Естрадно-вокальне мистецтво як явище»** висвітлено феноменологічні, термінологічні та аксіологічні аспекти зазначеної проблематики, характер її віддзеркалення у сучасних наукових розвідках (М. Муратов, Е. Рибаківа, Н. Дрожжина, С. Коротков, Т. Рябуха, М. Самая) розкрито культурологічні детермінанти популярності та характерні властивості цього явища, висвітлено його місце в контексті музики «третього пласту» (В. Конен) та сучасної мас-індустрії. Зазначено, що кращі здобутки китайської вокальної естради орієнтовані на пропаганду високого мистецтва, перш за все національної традиції.

У **пункті 1.1.2. «Китайське естрадно-вокальне мистецтво та його специфіка»** розкрито специфіку даного явища, висвітлено його основні джерела та мистецько-культуротворчі й змістовні складові. Зазначено роль етнічних музичних традицій різних регіонів і провінцій Китаю, а також традиційної опери й класичної китайської поезії у формуванні національної специфіки сучасної китайської вокальної естради. Підкреслено концептуальне значення тези про синтетичність

естрадно-вокального мистецтва Китаю, що загалом є однією із характерних ознак китайського мистецтва та культури.

У пункті 1.1.3. «Періодизація процесу еволюції естрадно-вокального мистецтва Китаю як проблема сучасного музикознавства» запроваджено критичний аналіз низки існуючих періодизацій розвитку цього явища, здійснених китайськими науковцями (Ю Цзін Бо, Су Лі, Гуань Лі та Чжан Хуей, Мо Жи Гень, Пен І Мінь та Пен Ін Лай, Шао Хун Хун), та запропоновано власну авторську періодизацію зазначеного процесу.

У підрозділі 1.2. «Китайське естрадно-вокальне мистецтво в дзеркалі сучасної музикознавчої думки» висвітлено провідні аспекти дослідження китайської вокальної естради в сучасному науковому дискурсі та охарактеризовано пов'язану з ними історіографію та джерельну базу дисертації. Визначено основні тематичні напрями історіографічного віддзеркалення дисертаційної проблематики, пов'язані з: 1) розкриттям загальних питань історії та теорії естрадно-вокального мистецтва; 2) висвітленням специфіки музики «третього пласту» та масового мистецтва; 3) визначенням особливостей історичної еволюції китайського естрадно-вокального мистецтва; 4) висвітленням специфіки китайського вокального виконавства у порівнянні з європейським вокальним виконавством; 5) обґрунтуванням специфіки провідних стилів та жанрів китайського естрадно-вокального мистецтва; 6) розкриттям творчої діяльності видатних китайських діячів вокальної естради (композиторів та виконавців); 7) висвітленням питань синології, китайської історії й філософії; 8) розкриттям особливостей китайської лінгвістики та фонетики в їх зв'язках з вокальним мовленням; 10) висвітленням питань китайської традиційної музичної культури як національного підґрунтя китайської естради, тощо.

У підрозділі 1.3. «Китайське вокальне мовлення: фонетичні, національно-ментальні та виконавські особливості» розкрито специфіку китайського вокального мовлення. Зазначено, що питання, пов'язані з її визначенням, дотепер не знайшли висвітлення в українському музикознавстві. Підкреслено, що вокальне мовлення загалом щільно пов'язане з фонетичними особливостями національних мов, а китайське вокальне мовлення детерміновано фонетикою китайської мови.

Висвітлено національно-ментальні особливості китайської мови, пов'язані зокрема з ідеографічним характером китайської писемності. Відмічено, що ознакою китайською мови є особлива мелодійність, зумовлена наявністю специфічної тонової системи, завдяки якій однаковим за фонетичним звучанням складам може бути властиве зовсім різне змістовне значення через застосування того чи іншого тону, а також загальний контекст, в якому він використаний.

Дисертантом здійснено першу спробу аналізу з європейської точки зору деяких фонетичних особливостей китайської вимови та зумовленої ними виконавської специфіки китайського вокального мовлення.

**Розділ 2 «Еволюція естрадно-вокального мистецтва Китаю: історико-культурний та жанрово-стильовий дискурси»**, який містить 4 підрозділи, присвячений висвітленню історичного розвитку китайського естрадно-вокального



мистецтва упродовж ХХ – початку ХХІ ст., розкриттю особливостей його жанрово-стильової еволюції та визначенню сучасного стану і характеру китайської естради.

**Підрозділ 2.1. «Становлення і розвиток китайського естрадно-вокального мистецтва упродовж 1900-х – 1940-х рр.»**, який містить 2 пункти, присвячений висвітленню особливостей генези та раннього розвитку китайської естради.

В пункті 2.1.1. **«Історичні й жанрові передумови народження китайської вокальної естради (1900-ті – 1910-ті рр.)»** висвітлено історико-культурні передумови генези китайського естрадно-вокального мистецтва на початку ХХ ст. – передусім Сінхайську революцію (1911–1913) та «Рух за нову культуру» (1915–1923). Зазначено вплив на формування китайського естрадно-вокального мистецтва національного музичного фольклору, пекінської опери, а також активну рецепцію європейських, американських та японських мистецьких традицій, що проявилася у творчому засвоєнні китайськими музикантами іноземних стилів, жанрів та співацьких манер.

Відмічено, що генеза естрадно-вокального мистецтва Китаю пов'язана з розвитком жанру *шкільної пісні*, який відіграв провідну роль у його становленні. Зазначено, що даний жанр є історичним джерелом водночас китайського камерно-вокального й естрадно-вокального мистецтва. Підкреслено, що така жанрово-стильова двоїстість *шкільної пісні* детермінована певним синкретизмом, загалом притаманним новому китайському музичному мистецтву (яке формувалося з орієнтацією на світові, передусім західні моделі) на ранніх етапах його розвитку. (Утім, зв'язки між естрадно-вокальним і камерно-вокальним мистецтвом Китаю зберігаються й у наступні періоди).

Висвітлено творчу діяльність композиторів і музичних діячів Шень Сінь Гуна, Лі Шу Туна, Цзен Чжи Міня, Ке Чжен Хе, Сінь Ханя, яка сприяла наступному формуванню китайського естрадно-вокального мистецтва.

У пункті 2.1.2. **Формування естрадно-вокального мистецтва Китаю (20-ті – 40-ві роки ХХ ст.)** розкрито специфіку становлення китайської вокальної естради на ранньому етапі її розвитку (1920-1940-ві рр.), що відбувалося у Шанхаї. Розкрито мистецько-організаційну діяльність композитора і продюсера Лі Цзінь Хуея як фундатора китайської естрадної музики. Висвітлено виконавську діяльність співачок Лі Мін Хуей, Лі Сян Лань, Гун Цю Ся, Бай Хун та Чжоу Сюань (останні увійшли в історію китайської музики як «Три співаючі імператриці»), а також вокально-танцювального гурту «Яскравий місяць».

Виявлено, що основними жанровими репрезентантами китайського естрадно-вокального мистецтва 1920-1940-х рр. є *сучасна пісня (шидайцюй)*, *дитяча пісня* і *лірична пісня*. Визначено жанрову та культуротворчу специфіку *сучасної пісні (шидайцюй)* як прояву мистецького синтезу китайської та західної традицій.

У підрозділі 2.2. **«Естрадно-вокальне мистецтво Китаю 50-х – 70-х рр. ХХ ст.»** характеризуються жанрові процеси, що відбувалися в естрадно-вокальному мистецтві Китаю 1950-х – 1970-х років у контексті політичних та етнічно-регіональних культурних впливів. Після утворення КНР в естрадно-вокальному мистецтві соціалістичного Китаю 50-х – 70-х років ХХ ст. внаслідок його політизації

провідне місце посідає жанр *китайської масової пісні* (в добу Культурної революції – жанр *революційної пісні*). Водночас центр розвитку неполітизованої китайської естради, орієнтованої певною мірою на західні зразки, переміщується до м. Гонконг.

Зазначено, що провідним жанровим репрезентантом китайського (Гонконг) естрадного мистецтва цієї доби стає *популярна пісня юеською мовою* (або *шидайцюю на кантонському діалекті*), в якій поєднуються регіонально-етнічні художні традиції зі зростаючим впливом іноземної, насамперед західної популярної музики.

Визначено змістовну та жанрову специфіку *шидайцюю на кантонському діалекті*, а також основні генетичні джерела, що вплинули на її формування: 1) гуандунський традиційний фольклор; 2) гуандунська опера (*юецзюй*); 3) китайське естрадно-вокальне мистецтво 20-х – 40-х рр. ХХ ст.; 4) іноземна естрадна музика.

Висвітлено творчу діяльність співаків Яо Міня, Яо Лі, Терези Тенг та ін. Підкреслено, що завдяки значному поширенню *популярної пісні на кантонському діалекті* (або ж *популярної пісні юеською мовою*) в іноземному мистецькому просторі з'являється окреме поняття *кантоноп* (з англійської мови: *cantonese popular music*, скорочено *cantopop*), яке репрезентує кантонську музику естрадно-вокального напрямку і є відомим у таких країнах, як США, Великобританія, Японія, Корея, Малайзія, Сінгапур тощо.

У підрозділі 2.3. «Специфіка розвитку китайської естрадно-вокальної музики у 80-х – 90-х рр. ХХ ст.» висвітлено динаміку змістовних та жанрово-стильових трансформацій китайської естрадно-вокальної музики у 80-ті – 90-ті рр. ХХ ст. в контексті нової культурно-політичної ситуації в країні. Зазначено, що у цей час відбувався активний підйом естрадно-вокального мистецтва Китаю, зумовлений культурно-політичними змінами після Культурної революції. Центрами вокальної естради стають Пекін, Гуанчжоу, Шанхай і Тайвань. Своєрідним явищем цієї доби є поява *музичних чайних барів* (насамперед у Гуанчжоу), діяльність яких значно сприяла популяризації пісенної творчості виконавців естрадно-вокального напрямку.

Висвітлено особливості розвитку тайванського естрадно-вокального мистецтва цієї доби. Зазначено, що завдяки тайванській естраді, на яку значно вплинула американська й японська поп-музика, китайське естрадно-вокальне мистецтво насичується іноземними стилями (поп, рок, джаз, блюз), що активно взаємодіють з національною традицією.

Китайське естрадно-вокальне мистецтво цього часу також суттєво збагачується етнічною музикою різних регіонів і провінцій країни. Тенденції до поєднання естрадної та етнічної музики призводять до формування нових самобутніх мистецьких стилів, насамперед *північно-західного* та *сіньцзянського*, які набули великої популярності у Китаї та за його межами.

Визначено змістовно-тематичну і виконавську специфіку *північно-західного стилю*, зумовленого опорою на музичний фольклор північно-західних провінцій (Шаньсі, Ганьсу тощо) та традиційну манеру співу *цинъ цян*.

Виявлено характер арабських впливів на музичне мистецтво Сіньцзяну (зокрема ладові взаємозв'язки уйгурської й арабської музики), які сприяли

становленню *сіньцзянського стилю* естрадної музики. Висвітлено значення жанру *китайської масової пісні* у становленні та розвитку цього стилю.

Розкрито роль творчої діяльності «Батька західної пісні» (мається на увазі Західний Китай) композитора Ван Лобіня, співаків і композиторів Ескера Мемета (засновника гурту «Сірий вовк») та Дао Лана, а також гурту «Аfantу» у формуванні та розвитку *сіньцзянського стилю*.

У підрозділі 2.4. «Китайське естрадно-вокальне мистецтво початку ХХІ ст.» надано загальну характеристику сучасного китайського естрадно-вокального мистецтва, визначено основні тенденції його розвитку та провідні стилі композиторської та виконавської творчості в контексті діалогу культур. Виявлено великий вплив на китайську вокальну естраду національної етнічної та сучасної зарубіжної музики (широке використання іноземних стилів, вокальних манер тощо).

Зазначено, що на початку ХХІ ст. китайська естрадно-вокальна музика переживає період творчого розцвіту, набуваючи широкого міжнародного визнання в контексті активного культурного діалогу з мистецтвом іноземних країн світу.

Підкреслено, що у західних країнах для визначення сучасної китайської естрадно-вокальної музики, яка стає все більш популярною у світі, формується спеціальний термін *mandarin popular music* (скорочено *mandarin-pop* – *мандарин-поп*, або ж стисло *mandopop*). На сучасному етапі естрадно-вокальне мистецтво Китаю (*mandopop*) характеризується суттєвим стильовим розмаїттям, що, в свою чергу, породжує тенденцію до міжстильової взаємодії, яскравим прикладом якої є формування так званого *китайського стилю*, ключова роль в котрому (в межах міжкультурного синтезу) відводиться саме національній художній традиції. Отже, естрадно-вокальний напрям на початку ХХІ ст. став одним із найпопулярніших видів музичного мистецтва Китаю й отримав широке міжнародне визнання.

**Розділ 3 «Жанрово-стильові процеси в естрадно-вокальному мистецтві ХХ – ХХІ століть та їх віддзеркалення в творчості китайських митців»**, який містить 3 підрозділи, присвячений висвітленню специфіки втілення у китайському естрадному мистецтві жанру масової пісні та стилю *classical crossover*, а також узагальненню творчого доробку видатних китайських композиторів Лі Цзінь Хуея і Чжоу Цзелуня та естрадних співаків Лі Гуї, Дао Лана, Хань Лея та Са Діндін.

У підрозділі 3.1. «Жанр масової пісні та його втілення у китайському естрадному мистецтві» висвітлено роль і специфіку жанру *китайської масової пісні* в контексті культурно-політичних процесів ХХ ст. Підкреслено, що жанр масової пісні посідає значне місце в китайському естрадному мистецтві ХХ ст. (за винятком його останніх десятиріч, під час яких відбулися принципові трансформації в суспільно-політичному та культурному житті країни).

Зазначено, що однією з детермінант розвитку цього жанру є напрям «*нова музика*», який став провідним репрезентантом демократичного музичного мистецтва Китаю 1-ї пол. ХХ ст. Одним із перших жанрів даного напрямку є *шкільна пісня*, що є генетичним джерелом *китайської масової пісні*. Суттєвий вплив на формування та розвиток *жанру китайської масової пісні* здійснили радянські масові пісні, що

значною мірою було зумовлено дружніми відносинами, які упродовж кількох десятиліть (з 1920-х до початку 1960-х рр.) існували між СРСР та Китаєм.

Висвітлено особливості китайської *патріотичної* та *революційної пісні* як жанрового різновиду китайської масової пісні. Охарактеризовано творчий доробок композитора Сянь Сінхая в цьому жанрі. Висвітлена роль творчої діяльності відомих композиторів Не Ера, Ма Ке та Цинь Йончена у розвитку жанру китайської масової пісні та узагальнено їх мистецьку спадщину в цьому жанрі. Надано загальну характеристику найпопулярніших китайських масових пісень. Розглянуто типологію та змістовно-жанрову специфіку китайських наративних масових пісень ХХ – початку ХХІ ст. та висвітлено баланс їх основних різновидів.

**У підрозділі 3.2. «Розвиток стилю *classical crossover* в сучасному естрадному вокально-виконавському мистецтві»** розкрито особливості одного з найпопулярніших стилів сучасного світового музичного мистецтва *класичний кросовер*, в якому органічно поєднуються елементи класичної, естрадної, рок- та електронної музики. Висвітлено звернення до стилю *класичний кросовер* в творчості таких видатних митців, як М. Кабальє, Л. Паваротті, П. Домінго, Х. Карперас, М. Басков, Ф. Меркюрі, А. Бочеллі, С. Брайтман, гурти «Scorpions», «Nightwish», «Gary Moore», а також його втілення у сучасному українському вокальному мистецтві, зокрема в творчій діяльності В. Гришка, О. Пономарьова, Джамали.

Визначено характер проявів стилю *classical crossover* у китайському естрадно-вокальному мистецтві на рівні: 1) поєднання естрадної музики з класичною, репрезентованою як європейською, так і китайською (насамперед оперною) традицією; 2) поєднання естрадної музики з китайською класичною поезією епох Тан, Сун, Юань, Мін та Цинь.

**У підрозділі 3.3. «Мистецька діяльність композиторів Лі Цзінь Хуея та Чжоу Цзелуня у сфері вокальної естради»**, який містить 2 пункти, узагальнено творчий доробок основоположника естрадно-вокального мистецтва Китаю Лі Цзінь Хуея, а також визначено роль мистецької діяльності композитора та співака Чжоу Цзелуня у формуванні *китайського стилю* сучасної естрадної музики.

**У пункті 3.3.1. «Композиторська творчість «Короля китайської естрадної музики» Лі Цзінь Хуея»** охарактеризовано мистецьку діяльність фундатора китайського естрадно-вокального мистецтва композитора Лі Цзінь Хуея, твори якого у жанрах *дитяча пісня*, *шидайцюй* та *лірична пісня* стали міцним підґрунтям для подальшого формування та розвитку нових естрадних жанрів і стилів. Митець також є засновником жанру дитячої змішаної пісенно-танцювальної вистави, у якій синтезуються різні види мистецтва (вокал, хореографія, музика, театр). Лі Цзінь Хуей зробив величезний внесок до розвитку не лише естрадно-вокального мистецтва, а й загалом китайської музичної культури першої третини ХХ ст.

**У пункті 3.3.2. «Творчість Чжоу Цзелуня та її роль у формуванні *китайського стилю* сучасної естрадної музики»** розкрито творчу діяльність композитора і співака Чжоу Цзелуня – одного з найвідоміших сучасних китайських естрадних митців, котрий отримав велику популярність як на батьківщині, так і за

кордоном. Зазначено, що саме Чжоу Цзелунь здійснив вагомий внесок до формування та розвитку так званого *китайського стилю*, який репрезентує сучасну китайську естраду. Композиторський доробок Чжоу Цзелуня містить велику кількість творів, що стали справжніми хітами та завоювали визнання в усьому світі. Пісні композитора, більшість з яких написана саме у *китайському стилі*, вирізняються своєю оригінальністю та самобутністю. Доведено, що творчість Чжоу Цзелуня значною мірою сприяє популяризації не тільки китайської вокальної естради, а й загалом мистецтва Китаю у сучасному світовому культурному просторі.

**У підрозділі 3.4. «Творча діяльність видатних естрадних співаків Лі Гуї, Дао Лана, Хань Лея та Са Діндін в контексті стильових процесів у естрадно-вокальному мистецтві Китаю 2-ї пол. ХХ – поч. ХХІ ст.»**, який містить 4 пункти, охарактеризовано творчий шлях та мистецьку діяльність популярних китайських співаків Лі Гуї, Дао Лана, Хань Лея та Са Діндін.

**У пункті 3.4.1. «Виконавський стиль Лі Гуї в контексті розвитку естрадно-вокального мистецтва Китаю другої половини ХХ – початку ХХІ ст.»** визначено роль творчої діяльності та особливості виконавського стилю уславленої китайської співачки Лі Гуї в контексті еволюції китайської вокальної естради 2-ї пол. ХХ – поч. ХХІ ст. Охарактеризовано творчий шлях та мистецькі досягнення артистки, репертуар якої містить понад 500 творів. Розкрито змістовну сферу пісенного репертуару Лі Гуї, представлену насамперед ліричними темами кохання, природи, любові до рідної Батьківщини. Визначено, що виконавський стиль Лі Гуї характеризується тенденцією до полістилістики, що проявляється у міксуванні естрадної, академічної та народно-національної манер співу.

**У пункті 3.4.2. «Виконавська творчість Дао Лана у контексті становлення та розвитку сінцзянського стилю у китайському вокальному мистецтві»** розглянуто творчий шлях відомого співака і композитора Дао Лана та розкрито значення його мистецької діяльності у розвитку китайської вокальної естради. Визначено особливу роль у творчості Дао Лана *сінцзянського стилю естрадної музики*, що є одним з найсамобутніших у сучасному китайському естрадно-вокальному мистецтві. Надано загальну характеристику пісенного репертуару співака та висвітлено його провідні сфери (ліричну, епічну, драматичну, філософську). Виявлено особливості вокально-виконавського стилю артиста, в якому відбувається синтез естрадної, фольклорно-етнічної та оперної співацьких манер.

**У пункті 3.4.3. «Відзеркалення монгольських музичних традицій у вокально-виконавській творчості Хань Лея в контексті стильового синтезу»** надано загальну характеристику творчої діяльності одного з найвизнаніших сучасних китайських естрадних співаків Хань Лея. Виявлено полістилістичність його виконавської творчості, що виявляється у взаємодії різних співацьких манер: естрадної (у стилі поп, рок, джаз), етнічно-традиційної (перш за все монгольської), а також європейської академічної. Визначено провідні риси вокально-виконавської майстерності артиста, який віртуозно володіє своїм голосом і вміє виразно передати як яскраво запальні, так і найзадушевніші й найвитонченіші людські почуття.

Висвітлено діяльність митця як майстерного аранжувальника виконуваних ним пісень. Розкрито специфіку творчого звернення Хань Лея до етнічних народних традицій (монгольських, казахських, сінцзянських тощо), у межах якого артист використовує звучання рідких, колоритних національних музичних інструментів та вокальних манер (зокрема монгольської специфічної народної манери *хумай*).

**У пункті 3.4.4. «Тибетський стиль у китайському музичному мистецтві та його втілення у виконавській творчості Са Діндін»** охарактеризовано творчу діяльність співачки та композитора Са Діндін, котра є однією з найобдарованіших та найоригінальніших артисток, які репрезентують етнічний напрям у сучасній естрадній музиці. Зазначено, що виконавська і композиторська діяльність Са Діндін вирізняється насамперед мистецьким зверненням до етнічної й релігійної (буддизм) культури Тибету у поєднанні з творчим досвідом сучасної поп-музики.

Творчості Са Діндін (композиторській та виконавській) притаманний синтез музики, літератури, хореографії, жесту, що загалом є однією із ознак китайської художньої традиції. У переважній більшості пісень, що складають репертуар артистки, висвітлюються змістовні актуальні проблеми, зокрема тема єдності мистецтва та природи, в контексті якої артисткою створено власну мову, що має поєднати людей. Тож творчість Са Діндін є унікальним явищем не лише китайського, а й світового мистецтва, яке не має аналогів.

**У Висновках** узагальнено результати запровадженого дослідження. Загальним підсумком дисертації є концептуалізація характеру китайського естрадно-вокального мистецтва в контексті історико-культурних та жанрово-стильових процесів. Сутність даної концепції становлять такі положення:

1. Обґрунтовано феноменологічну специфіку китайського естрадно-вокального мистецтва. Зазначено, що естрадно-вокальне мистецтво Китаю є яскравим самобутнім явищем, характерною рисою якого є національно-культурна та жанрово-стильова синтетичність, загалом властива китайському мистецтву та культурі. Відмічено наявність щільних взаємозв'язків між естрадно-вокальним і камерно-вокальним мистецтвом, що є ознакою китайської музики ХХ ст. Підкреслено, що явище китайського естрадно-вокального мистецтва отримало в сучасному світовому музичному просторі спеціальне визначення – *mandarin popular music* (скорочено *mandarin-pop*, або ж стисло *mandopop*).

2. Простежено еволюцію естрадно-вокального мистецтва Китаю в історичному й жанровому дискурсах, охарактеризовано її основні етапи та запропоновано авторську періодизацію цього процесу: 1) *період формування та раннього розвитку*, котрий охоплює добу з початку до кінця 40-х рр. ХХ ст. та містить два етапи: а) *етап зародження та первісного становлення* (1900-1910-ті роки), позначений появою жанру *шкільної пісні*; б) *етап першого розквіту* (1920-1940-ві роки), пов'язаний з культурним життям Шанхаю; 2) *період політизації та територіально-змістовного біцентризму* (1950-1970-ті рр.), який охоплює добу від заснування КНР до кінця Культурної революції й зумовлений паралельним існуванням вокальної естради в соціалістичному Китаї та у Гонконгу; 3) *період*

деполітизації й нового розквіту (1980-1990-ті роки), пов'язаний з соціокультурними змінами та вестернізацією китайського мистецтва; 4) *період мистецької самоідентифікації і міжнародного визнання*, пов'язаний з художнім синтезом національних та іноземних культурних традицій, зокрема формуванням і розквітом *китайського стилю*.

3. Виявлено фонетичні, національно-ментальні та виконавські особливості китайського вокального мовлення. Зазначено, що його специфіка зумовлена фонетикою китайської мови, зокрема наявністю в ній особливої тонової системи. Спираючись на принципи фонетичної транслітерації китайської мови (*пін'їну*), дисертантом вперше проаналізовано з європейської точки зору фонетичні та фонічні особливості китайської вимови та детерміновану ними виконавську специфіку вокального мовлення.

4. Висвітлено характер іонаціональних музичних впливів на формування та розвиток китайської вокальної естради. Розкрито особливості творчої рецепції китайським естрадно-вокальним мистецтвом художніх надбань регіонально-етнічних культур Сіньцзяну, Північно-Західного Китаю (Шаньсі, Ганьсу), Гуандуну, Тибету, Внутрішньої Монголії та іноземних музичних традицій – європейських, американських, арабських та японських.

5. Визначено специфіку основних стилів китайського естрадно-вокального мистецтва. Виявлено, що провідними мистецькими стилями китайської вокальної естради ХХ – початку ХХІ ст. є: а) *північно-західний*, б) *сіньцзянський* і в) *китайський стилі естрадної музики* та розкрито їх особливості. Висвітлено також характер *тибетського стилю* китайської естрадної музики. Визначено специфіку основних жанрів китайського естрадно-вокального мистецтва, а саме: *шкільної пісні, дитячої пісні, ліричної пісні, сучасної пісні (шидайцюй), популярної пісні юеською мовою* (або ж *шидайцюй на кантонському діалекті*), *китайської масової пісні* (й її різновидів) та розкрито історичну динаміку їх розвитку.

6. Розкрито характер віддзеркалення жанрово-стильових процесів у розвитку світової вокальної естради у творчості китайських митців. Висвітлено особливості рецепції китайськими митцями іноземних музичних стилів (блюз, джаз, рок, поп, ар-н-бі тощо) та жанрів, зокрема втілення у сучасному китайському естрадно-вокальному мистецтві стилю *classical crossover*.

7. Охарактеризовано творчу діяльність та узагальнено мистецькі здобутки основоположника китайського естрадно-вокального мистецтва Лі Цзінь Хуея, «Батька західної пісні» Ван Лобіня, одного з фундаторів *китайського стилю* Чжоу Цзелуня та інших відомих китайських естрадних композиторів (Шень Сінь Гуна, Лі Шу Туна, Цзен Чжи Міня, Сінь Ханя, Чжао Цзи Піна, Цзуй Цзяня).

8. Визначено особливості мистецької діяльності та виконавського стилю уславлених китайських естрадних співаків Лі Гуї, Дао Лана, Хань Лея, Са Діндін, Лі Мін Хуей, Гун Цю Ся, Бай Хун та Чжоу Сюань, Лі Сян Лань, Яо Міня та Яо Лі, Терези Тенг, Цзуй Цзяня, Фей Сяна, Ескера Мемета, дуету «Легенда Феніксу» та ін.

Перспективами подальших наукових розвідок у зазначеному напрямі є: 1) поглиблене вивчення творчих взаємодій китайського естрадно-вокального мистецтва з іншими азійськими музичними традиціями (передусім японською, корейською й монгольською); 2) жанрово-стильове узагальнення мистецького доробку усіх сучасних китайських композиторів та виконавців, які працюють в естрадній сфері.

## СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Бойко А. М. Джамала як представник співочої культури сучасної України // *Культура України. Серія : Мистецтвознавство : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури / за заг. ред. В. М. Шейка. Харків : ХДАК, 2016. Вип. 53. С. 107–115.*
2. Бойко А. М. Розвиток стилю Classical Crossover в естрадному вокально-виконавському мистецтві // *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті : зб. наук. пр. Вип. 1 / Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв / за ред. В. Я. Даниленка. Харків : ХДАДМ, 2016. С. 18–21.*
3. Бойко А. М. Становлення і розвиток естрадно-вокального мистецтва в Китаї в 1910–60 рр. // *Культура України. Серія : Мистецтвознавство : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури / за заг. ред. В. М. Шейка. Харків : ХДАК, 2017. Вип. 57. С. 223–231.*
4. Бойко А. М. Розвиток китайського естрадно-вокального мистецтва в 1970–1990-х рр. : культурно-історичні та жанрово-стильові особливості // *Культура України. Серія : Мистецтвознавство : зб. наук. пр. / Харків. держ. акад. культури / за заг. ред. В. М. Шейка. Харків : ХДАК, 2018. Вип. 59. С. 90–100.*
5. Бойко А. М. Китайське естрадно-вокальне мистецтво початку третього тисячоліття // *Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр. Київ : Міленіум, 2018. Вип. 33. С. 449–456.*
6. 波伊克·安娜.论中国歌手韩磊的演唱风格及艺术成就//*艺术品鉴：学术期刊. 西安, 2018年. 第21期. ISSN 2095-2406. 第 126–127页.*
- (Бойко А. Вокально-виконавський стиль та мистецька творчість китайського співака Хань Лея // *Еталон мистецтва : зб. наук. пр. Сіань, 2018. № 21. ISSN 2095-2406. С. 126–127. 0,5 д. а.*).
7. Бойко А. М. Особливості вокально-виконавського стилю у творчості Джамали // *Тези XVII Міжнар. наук.-практ. конф. «Молоді музикознавці» (Київ, 8–10 січня 2016 р.) / Київ. ін-т музики ім. Р. М. Глієра / упоряд. Ю. А. Зільберман, Л. Г. Мудрецька. Київ : КІМ ім. Р. М. Глієра, 2016. С. 15–17.*
8. Бойко А. М. Становлення виконавської манери Олександра Пономарьова (на прикладі альбому «З ранку до ночі») // *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (Харків, 24–25 листопада 2016 р.) / Харків. держ. акад. культури / відп. за вип. Н. М. Кушнарєнко. Харків : ХДАК, 2016. С. 260–261.*



9. Бойко А. М. Становлення виконавського стилю у вокальній музиці // *Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених (Харків, 20–21 квітня 2016 р.)* / Харків. держ. акад. культури / під ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2016. С. 142–143.

10. Бойко А. М. Вокальна творчість Олександра Пономарьова: особливості виконавського стилю // *Наука, освіта, суспільство очима молодих. Частина 2. Природничо-математичний, суспільно-гуманітарний та економічний напрями : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. студентів та молодих науковців (Рівне, 18 травня 2016 р.)* / Рівненський держ. гум. ун-т. Рівне : РВВ РДГУ, 2016. С. 99–100.

11. Бойко А. М. Класичний кросовер як провідний стиль в європейському сучасному естрадному мистецтві // *Культурологічний альманах : Випуск 2. Інноваційні технології в культурній галузі. Вінниця : ТОВ Нілан-ЛТД, 2016. С. 142–144.*

12. Бойко А. М. Розвиток естрадно-вокального мистецтва у Китаї кінця ХХ – початку XXI століття // *Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців : матеріали XVII міжнар. наук.-творч. конф. студентів та аспірантів (Харків, 23–24 березня 2017 р.)* / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського / ред.-упоряд. М. Ю. Борисенко. Харків : Вид-во «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2017. С. 33–34.

13. Бойко А. М. Основні етапи становлення естрадного вокального мистецтва в Китаї // *Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених (Харків, 20–21 квітня 2017 р.)* / Харків. держ. акад. культури / під ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2017. С. 121.

14. Бойко А. М. Вплив фольклорних і релігійних музичних традицій на естрадно-вокальне мистецтво Китаю // *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (Харків, 23–24 листопада 2017 р.)* / Харків. держ. акад. культури / відп. за вип. Н. М. Кушнарєнко. Харків : ХДАК, 2017. С. 350–351.

15. Бойко А. М. Специфіка китайського вокального мовлення // *Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців : матеріали XVIII Міжнар. наук.-творчої конф., студентів та аспірантів (Харків, 22–23 березня 2018 р.)* / Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського / ред.-упоряд. М. Ю. Борисенко. Харків : Вид-во «Водний спектр Джі-Ем-Пі», 2018. С. 20–21.

16. Бойко А. М. Жанрово-стильова динаміка розвитку китайського естрадно-вокального мистецтва ХХ – початку XXI ст. // *Технології та їх вплив на сучасну культуру і мистецтво України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 22–23 березня 2018 р.)* / Міжнар. гум. ун-т, Одеса : МГУ, 2018. С. 115–117.

17. Бойко А. М. Виконавський стиль Лі Гуї в контексті розвитку естрадно-вокального мистецтва Китаю другої половини ХХ – початку XXI ст. // *Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених (Харків, 26–27 квітня 2018 р.)* / Харків. держ. акад. культури / за ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2018. С. 115–116.

## АНОТАЦІЇ

**Бойко А. М. Естрадно-вокальне мистецтво Китаю в контексті історико-культурних та жанрово-стильових процесів.** – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) за спеціальністю 17.00.03 – «Музичне мистецтво». – Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, Міністерство культури України, Харків, 2019.

Дисертація присвячена визначенню специфіки становлення і розвитку китайського естрадно-вокального мистецтва в контексті історико-культурних та жанрово-стильових процесів ХХ – поч. ХХІ ст. В дисертації вперше простежено еволюцію естрадно-вокального мистецтва Китаю в історичному й жанровому дискурсах, запропоновано авторську періодизацію цього процесу та охарактеризовано його основні етапи. Обґрунтовано феноменологічну специфіку китайського естрадно-вокального мистецтва. Виявлено фонетичні, національно-ментальні та виконавські особливості китайського вокального мовлення. Висвітлено характер іонаціональних музичних впливів на формування та розвиток китайської вокальної естради. Визначено специфіку основних стилів та жанрів китайського естрадно-вокального мистецтва. Розкрито характер віддзеркалення жанрово-стильових процесів у розвитку світової вокальної естради ХХ – поч. ХХІ ст. у творчості китайських митців. Охарактеризовано творчу діяльність відомих діячів китайської вокальної естради – композиторів (Лі Цзінь Хуея, Чжоу Цзелуня та ін.) та виконавців (Лі Гуї, Дао Лана, Хань Лея, Са Діндін та ін.).

**Ключові слова:** естрадно-вокальне мистецтво Китаю, історико-культурні процеси в Китаї ХХ – початку ХХІ ст., еволюція китайської естради, жанрово-стильова специфіка китайського естрадно-вокального мистецтва, китайські композитори, китайські естрадні співаки.

**Бойко А. М. Эстрадно-вокальное искусство Китая в контексте историко-культурных и жанрово-стилевых процессов.** – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения (доктора философии) по специальности 17.00.03 – «Музыкальное искусство». – Харьковский национальный университет искусств имени И. П. Котляревского, Министерство культуры Украины, Харьков, 2019.

Диссертация посвящена изучению специфики становления и развития китайского эстрадно-вокального искусства в контексте историко-культурных и жанрово-стилевых процессов ХХ – начала ХХІ вв. В диссертации впервые прослежена эволюция эстрадно-вокального искусства Китая в историческом и жанровом дискурсах, предложена авторская периодизация этого процесса и охарактеризованы его основные этапы. Обоснована феноменологическая

специфика китайского эстрадно-вокального искусства. Выявлены фонетические, национально-ментальные и исполнительские особенности китайской вокальной речи. Освещен характер инонациональных музыкальных влияний на формирование и развитие китайской вокальной эстрады. Определена специфика основных стилей и жанров китайского эстрадно-вокального искусства. Раскрыт характер отражения жанрово-стилевых процессов в развитии мировой вокальной эстрады XX – начала XXI вв. в творчестве китайских музыкантов. Охарактеризована творческая деятельность известных деятелей китайской вокальной эстрады – композиторов (Ли Цзинь Хуэя, Чжоу Цзелуня и др.) и исполнителей (Ли Гуи, Дао Лана, Хань Лэя, Са Диндин и др.).

**Ключевые слова:** эстрадно-вокальное искусство Китая историко-культурные процессы в Китае XX – начала XXI вв., эволюция китайской эстрады, жанрово-стилевая специфика китайского эстрадно-вокального искусства, китайские композиторы, китайские эстрадные певцы.

**Boiko A. M. Variety vocal art of China in the context of historical, cultural and genre-style processes.** – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Art History (PhD) with a degree in 17.00.03 – “Musical Art”. Kharkiv National I. P. Kotlyarevsky University of Arts, Ministry of Culture of Ukraine, Kharkiv, 2019.

The thesis is dedicated to identifying the historical and genre-style specificity of establishment and development of variety vocal art in China throughout XX – early XXI cen. Significance of the chosen topic is based upon advanced achievements of Chinese variety vocal art, its great popularity in modern worldwide culture space and, in fact, lack of studies of it in Ukrainian musical sciences. The object of this research is China’s musical culture of XX – early XXI cen. The subject of research is Chinese variety vocal art in the context of historical, cultural and genre-style processes.

The general conclusion of the thesis is conceptualization of the character of Chinese variety vocal art in the context of historical, cultural and genre-style processes. The thesis gives a first-ever rationale of phenomenological specificity of Chinese variety vocal art and traces its evolution in historical and genre discourses. The author proposed a chronologization of the process of Chinese variety vocal art evolution and characterized its main stages: 1) *formation and early development period*, which contains two stages: a) *conception and primary establishment period* (1900–1910-ties), marked with an appearance of the *school song* genre; b) *first bloom stage* (1920–1940-ties), linked to the cultural life of Shanghai; 2) *politization and territory-content bicentrism period* (1950–1970-ties.), which covers the time of PRC’s foundation till the end of Cultural Revolution and is shaped by the parallel existence of vocal variety in socialist China and in Hong Kong; 3) *depoliticizing and new bloom period* (1980–1990-ties), linked to sociocultural changes and westernization of Chinese art; 4) *art self-identification and international recognition period*, linked to artistic synthesis of national and foreign cultural traditions, specifically to formation and blossoming of the *Chinese style*.

Characteristic features of phonetics, national mentality and performance of Chinese vocal speech were uncovered. Characteristics of foreign national musical influences on formation and development of Chinese vocal variety were highlighted. Specificity of the main styles of Chinese variety vocal art (most notably the *north-western style*, the *Xinjiang style*, the *Chinese style*) were defined. Specificity of the main genres of Chinese variety vocal art were defined, among which are – *school song*, *children's song*, *lyrical song*, *modern song* (*shidaiqu*), *pop songs in ue language* (or *shidaiqu in canton dialect*), *Chinese mass song* etc.

Variety vocal art of China was characterized as a subject of art criticism. Specificity of Chinese variety vocal art as a phenomenon was revealed, its main sources, artistic culture-creating and content-related components were highlighted. Culturological determiners of Chinese variety vocal art's popularity were uncovered, its place in the context of modern variety and mass culture was highlighted.

Characteristic historical features of establishment and development of Chinese vocal variety throughout 1900–1940-ties were highlighted. Ways of genre-style evolution in 1950–1970-ties were characterized. Specificity of Chinese variety vocal music's transformations in 1980–1990-ties was uncovered. State and character of Chinese variety vocal art in the beginning of XXI cen. was defined.

The character of genre-style processes' reflection in development of vocal variety in XX – early XXI cen. in the works of Chinese artists was uncovered. Specificity of the mass song genre and its embodiment in Chinese variety art of XXI cen. was highlighted. Characteristic features of the classical crossover style's development in modern variety vocal performance art, particularly in Ukrainian and Chinese, were uncovered.

Artistic work of famous artists of vocal variety – both composers and performers – was characterized. Artistic achievements of the founder of Chinese variety music, composer Li Jin Hui, were generalized. The role of artistic work of a composer and singer Zhou Jielun in forming the *Chinese style* of modern variety music was defined. Characteristic features of performance style of a famous songstress Li Guyi in the context of Chinese variety vocal art's development during the second half of XX – early XXI cen. were highlighted. The role of performance work of a singer and composer Dao Lang in the context of Xinjiang style's establishment and development in Chinese vocal art was defined. Characteristic features of reflection of Mongolian musical traditions in vocal performance of a famous singer Han Lei in the context of style synthesis were highlighted. Specificity of Tibetan style in Chinese music art and its embodiment in performance work by a songstress and composer Sa Dingding was uncovered.

**Keywords:** variety vocal art of China, historical and cultural processes in XX – early XXI cen. China, evolution of Chinese estrade, genre-style specificity of Chinese variety vocal art, Chinese composers, Chinese pop singers.



Підписано до друку 15.05.2019. Формат 60x84/16.  
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк цифровий.  
Ум. друк. арк. 0,9. Наклад 100 пр. Зам. № б/н.  
Надруковано СПД ФО Степанов В. В., м. Харків, вул. Ак. Павлова, 311  
Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 941249 від 28.01.2003 р.



